

«ДЖАЗ-КОЛО» В УКРАЇНСЬКОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ

Закус І.М.

Київський національний університет культури і мистецтва

В статті розглядається проект «Джаз-Коло», як явище українського музичного простору, основні аспекти та характерні риси цього проекту, основні моменти та особливості, пов'язані з розвитком джазу в Україні та вітчизняними джазменами. А також характеризуються роль проекту в розвитку джазової музики в Україні.
Ключові слова: джаз, Джаз-Коло, українські джазмени.

Постановка проблеми. Джазове мистецтво є невід'ємною частиною сучасної музичної культури України. Щоб розвивати цю культуру та інтегрувати українських джазменів у європейський простір, був створений проект Джаз-Коло.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. «Джаз-коло» (серія джазових концертів) – проект, створений для підтримки української імпровізаційної музики. «Джаз-Коло», об'єднавши коло себе кращих українських музикантів, провело біля 70-ти чудових концертів, дало гарну колекцію (15 DVD та 16 CD дисків) авторської джазової музики, видало своєрідну антологію (5 CD збірників) українських інструменталістів, створило біля 140 телевізійних програм про український джаз та збило навколо себе велику аудиторію прихильників та любителів інтелектуальної музики. І цим заробило собі добре ім'я. Проект розвивається та рухається вперед.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, мусимо констатувати, що, на жаль, з окресленої тематики маємо обмаль новітньої української фахової літератури. Сам проект «Джаз-коло» ще не був у центрі уваги мистецтвознавців і музикознавців – фахівців.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Аналіз українського джазу, ролі та значимості проекту «Джаз-Коло» в культурному просторі України.

Виклад основного матеріалу. Джаз – форма музичного мистецтва, що виникла в кінці XIX – на початку XX століття в результаті синтезу африканської та європейської культури. Характерними рисами джазу стали імпровізація, поліритмія, основана на синкопованих ритмах та унікальному комплексі прийомів виконання ритмічної фактури – свінг.

Дуже швидко музиканти та композитори зі всього світу почали активно опановувати та розвивати ритмічні та гармонійні ідеї джазу. Ця форма музичного мистецтва стала модною та елітарною. Утворилися різні напрямки та стилі: свінг, бібоп, біг-бенд, мейнстрім, страйд, стиль Канзас-сіті, джаз західного узбережжя, кул (прохолодний), хард-боп, ладовий (модальний), прогресив-джаз, соул-джаз, грув, фрі-джаз, крі-ейтів, ф'южин, постбоп, ейсід-джаз, смуз-джаз, джаз-мануш. Джаз надзвичайно розвинувся, набув різних форм, поєднав у собі різні жанри.

Оскільки джаз свої коріння має в блюзі (народній музиці рабів, привезених в Америку з Африки), то природно, що музиканти та композитори інших країн, які почали грати джаз в себе вдома, – привнесли в це мистецтво свої характерні риси, свій менталітет, темперамент, мелос. Отже, на сьогодні джаз – міжнародне мистецтво, що поєднало різні культури світу та надзвичайно збагатилось за рахунок цього.

Українська земля завжди була багата на таланти. Тут завжди живе творчість, мистецтво, музика. Навіть важко уявити українця без цих речей. Тому в Україні народна творчість завжди на особливому рівні. Вона різна, глибока та самобутня. Також українці легко і швидко сприймають нові світові тенденції культури, музики, мистецтва. Так сталося і з джазом.

В Україні джаз з'явився в 1950-х роках. Сталося це у великій мірі завдяки таким музикантам, як: Володимир Симоненко, Володимир Молотков, Юрій Кузнецов, Євген Дергунов, Єфим Марков. В часи, коли не було інтернету, коли ми жили «за парканом», Володимир Симоненко компонує та видає перший радянський Real Boock – збірник джазових стандартів. В. Молотков та В. Манілов пишуть та видають джазові

школи гри на гітарі. Це надихає і розвиває українських музикантів.

Так з'явилось перше покоління українських джазових музикантів, які грали джаз на концертах, в клубах, ресторанах, записували пластинки, видавали підручники, школи, збірники п'єс. У 1980-ті роки вони активно працювали, залишили багато хорошої музики. Велику колекцію джазової музики, яку грають українські джазмени, зібрав Леонід Гольдштейн у популярній тоді телепрограмі «35 хвилин джазу». Джаз можна почути і на українському радіо: одним із пропагандистів цього мистецтва на радіо є Олексій Коган.

У 1990–2000 роках, із здобуттям Україною Незалежності, у Київ активно з'їжджаються молоді джазмени. Так формується друге покоління українських джазових музикантів (Ю. Шепета, М. Гладецький (Вінниця), І. Закус (Червоноград), С. Овсянников (Краматорськ), С. Табунщик (Миколаїв), В. Волков (Херсон), Р. Іванов, М. Баньковський, О. Гарькавий, В. Савенко, Л. Меркулова (Донецьк), В. Іванов, Н. Лебедева, А. Менделенко, А. Фантаєв, О. Муренко (Київ), В. Шабалтас, Д. Александров, О. Лебеденко, Д. Дудко, О. Саранчін (Харків). Це далеко не повний список музикантів, що можна віднести до другого українського джазового покоління музикантів.

На початку 2010-х років процес концентрації джазових музикантів у Києві продовжується, формується третє покоління українських джазових музикантів. Ось деякі прізвища: І. Єсесько, Д. Аду, П. Литвиненко, К. Іоненко, І. Гнидин, П. Галицький, О. Ємець, О. Марков, С. Сидоренко, С. Томасян, Б. Гуменюк, Д. Коваленко, Д. Зверхановський, І. Алабужев, О. Боголюбов, С. Чумаков, О. Лукачова, Т. Лукашева, Є. Чупахін, Д. Бондарев, С. Балалаєв, О. Поляков... Цей список може бути значно довшим.

Сьогодні формується четверте покоління українських джазових музикантів. Це двадцятирічні юнаки та дівчата. Вони навчаються в Україні, хтось за кордоном... Їхні здобутки ще на них чекають...

Отже чотири покоління джазових творять і розвивають українську імпровізаційну музику. І ця музика дуже різна, бо на це є певні умови, свої причини.

Одним з основних місць проживання джазу в нашій країні є українські джазові фестивалі. Їх немало, але не так багато, як у Європі чи Америці. Фестивалі, що є у великих містах України: Київ (Jazz in Kyiv, Додж, Єдність, Джаз Коло), Львів (Джазбез), Донецьк (Додж), Харків (zajazz), Луцьк-Рівне, Одеса (Jazz Карнавал), Дніпропетровськ, Вінниця, – мають дві характерні риси:

1. В основному бюджети фестивалів дуже малі, тому склад учасників обмежується друзями-музикантами, які можуть прийти безкоштовно, або недостатньо професійними колективами, що знову таки придуть за свій рахунок, щоб тільки «засвітитись» на фестивалі. Це ні в якому разі не вина організаторів, які проводять ці фестивалі у великій мірі на власному ентузіазмі і любові до цієї музики.

2. Найпотужніші українські фестивалі (Jazz in Kyiv, Додж), маючи потужних спонсорів, привозять нам зірок першого ешелону. У нас з'явилась

можливість вживу почути і побачити Ела Жеро, Маркуса Міллера, Таню Марію, Джо Зевінула, Чіка Кореа та багато інших – це чудово. Але щоб заплатити чималі гонорари артистам, організатори повинні весь акцент рекламної кампанії робити на даних зірок. Це об'єктивний момент. І українські музиканти, які зуміли зробити якісний музичний продукт, тут теж не доречні.

Напевно з огляду або завдяки цим негативним і позитивним тенденціям та особливостям був створений проект «Джаз-Коло» (Jazz Kolo) у 2007 році музикантом та композитором Ігором Закусом та Юлією Олійник (видавництво «Темпора»). Незабаром до організаторів приєднався музикант та музичний діяч Роман Недзельський (сьогодні директор Національного Палацу мистецтв «Україна»). Ці люди, кожен зі своєї сторони, вже 10 років творять та розвивають цей український джазовий проект.

«Джаз коло» (серія джазових концертів) – проект, створений для підтримки української імпровізаційної музики. «Джаз Коло», об'єднавши коло себе кращих українських музикантів, провело біля 70-ти чудових концертів, дало гарну колекцію (15 DVD та 16 CD дисків) авторської джазової музики, видало своєрідну антологію (5 CD збірників) українських інструменталістів, створило біля 140 телевізійних програм про український джаз та збрало навколо себе велику аудиторію прихильників та любителів інтелектуальної музики. І цим заробило собі добре ім'я. Проект розвивається та рухається вперед.

За період 2008–2010 років проектом було проведено біля двадцяти живих концертів і випущено 15 CD дисків – концертних записів – української авторської музики. А також випущені перші в Україні DVD диски – відео-версії цих концертів.

Створена велика колекція української імпровізаційної музики. Ці записи оформлені в 140 телевізійних програм і транслюються на кількох українських телевізійних каналах. Таким чином українська авторська музика презентується і пропагується в нашому суспільстві.

Крім цього, проект «Джаз Коло» випустив п'ять CD збірок студійних записів українських інструменталістів. Кожна збірка презентує окремий інструмент (фортепіано, гітара, саксофон, бас-гітара і барабани).

З допомогою цієї колекції можна проаналізувати напрямки та тенденції розвитку українських виконавців в музиці з 1980-х років до сьогодення. Серія «Джаз Коло» – своєрідна аудіо-антологія українських інструменталістів за період 1980–2010-х років. Також створена серія телевізійних програм, де українські музиканти грають різні стилі джазової музики та розповідають про особливості, характерні риси та секрети кожного стилю, представлена серія різних авторських програм українських джазових виконавців. І тут можна спостерігати за розвитком та формуванням власного неповторного обличчя українського джазу.

Українські джазмени стали дорослими, вони пропонують цікаву музику та ідеї. І для них дуже важливо бути представленими в європейському джазовому просторі, спілкуватись на рівних з європейцями та американцями мовою музики, мовою джазу. Цій ідеї присвячений цьо-

горічний (2017–2018 рр.) музичний сезон Джаз-Кола. Проект запрошує європейських джазменів, щоб разом з українцями створювати спільні музичні програми, спілкуватися, ділитися ідеями та музичними враженнями, музикувати разом в Україні та за кордоном.

І ще одним з основних місць проживання джазу в Україні, крім фестивалів, є клубне життя та площадки концертних залів та театрів. Сьогодні цей процес активізується. І «Джаз-Коло» з своїми концертними програмами є частим гостем в цих місцях.

Проект «Джаз-Коло» і його музиканти є бажаними гостями на різноманітних концертних і фестивальних сценах. Наприклад, 19 листопада 2017 року у Києві відбувся перший етно-музик-фест «Віртуози фолку», лейтмотивом гала-концерту стали виступи народних і естрадних

співаків і музикантів-інструменталістів (Тоня Матвієнко, Іванка Червінська, Іларія, Олесь Журавчак) із музикантами «Джаз-Кола» І. Закусом, С. Балалаєвим, Р. Івановим, С. Старостенко. Адже головною рисою та особливістю проекту є висока технічна якість, глибока національна ідейність, фіксування на аудіо та відеоносії якісного українського музичного продукту, сприяння його розвитку. Щоб не казали, що в нас його нема, щоб наші нащадки могли побачити і почути, як і чим жили ми.

Висновки з даного дослідження і перспективи. Проект «Джаз-Коло» має високу технічну якість, глибоку національну ідейність, що фіксує на аудіо та відеоносії, отримуючи якісний український музичний продукт, сприяє його розвитку, чим заслужив повагу та любов людей, що здатні мислити, мріяти та цінувати прекрасне.

Список літератури:

1. Журнал «Нота», (№ 14), 2008 р.
2. Журнал «Джаз», (№ 7), 2012 р.
3. Журнал «Джаз», (№ 6), 2014 р.
4. Сторінка проекту «Джаз-Коло» у Фейсбукці: [https:// www.facebook.com/jazz.kolo/](https://www.facebook.com/jazz.kolo/)

Закус И.М.

Киевский национальный университет культуры и искусств

«ДЖАЗ-КОЛО» В УКРАИНСКОМ КУЛЬТУРНОМ ПРОСТРАНСТВЕ

Аннотация

В статье рассматривается проект «Джаз-Коло», как явление украинского музыкального пространства, основные аспекты и характеристики этого проекта, а также особенности, связанные с развитием джаза в Украине. Характеризуется роль проекта в развитии джазовой музыки в Украине.

Ключевые слова: джаз, Джаз-Коло, украинские джазмены.

Zakus I.M.

Kyiv National University of Culture and Arts

«JAZZ-KOLO» IN UKRAINIAN CULTURAL SPACE

Summary

The article «Jazz-Kolo» as a phenomenon of the Ukrainian musical space is considered, the main aspects and features of this project, the main points and features associated with the development of jazz in Ukraine and domestic jazz. The role of the project in the development of jazz music in Ukraine is also characterized.

Keywords: Jazz, Jazz-Kolo, Ukrainian jazz.